

משרד החינוך
מינהל חברה ונוער

95

אדר
תש"ע
מרץ
2010

תרומתן של נשים במאבק בדרך למדינה

אל סדר היום

במלאת מאה ועשרים שנה להולדת שרה אהרונסון

הפעלה

מטרות:

1. לציין את יום האשה הבינלאומי ולהעלות למודעות את העובדה שבמאבק לתקומתו של העם היהודי בארץ ישראל נשים לקחו חלק משמעותי.
2. לעמוד על ייחודה של שרה אהרונסון כדמות מופת ולבחון את הערכים שהנחו אותה ואת מידת הרלוונטיות של ערכים אלה לתקופתנו.

משך הפעילות:

45 דקות

אוכלוסיית היעד:

חט"ב, חט"ע

עזרים:

- "גלריית שרה אהרונסון על רקע תקופתה" (נספח).
- "סיפורה של ניל"י" (כמספר המשתתפים).

קורא יקר,

אנו מקווים כי מצאת עניין בעלון "על סדר היום", והוא מסייע לך בעבודתך החינוכית. נשמח לקבל את תגובתך על העלון כדי שנוכל להתאימו לצורכי קהל קוראיו. המעוניינים להמשיך לקבל עלון זה והמבקשים להגיב עליו, כתבו אלינו:

amaliale@education.gov.il

כתובת המערכת: "על סדר היום",
מינהל חברה ונוער, משרד החינוך,
רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים
טל': 03-9180808 פקס: 03-9180850

הנאמנים באדיבות בית אהרנסון - בית
ני"י, אנו מודים לך על שיתוף הפעולה.

נחמיה אילני החינוך

מדי שנה ב- 8 במרץ מציינים את יום האישה הבינלאומי. יום זה, המוקדש לזכרן של נשים מכל העולם שנאבקו בעבר ובהווה למען שוויון זכויות, נותן לנו הזדמנות לציין את הישגיהן של נשים בנושאים חברתיים כלכליים ופוליטיים ואת תרומתן והשתלבותן בתחומים אלה. בהיסטוריה המתחדשת של עם ישראל בארצו, לקחו נשים חלק בהקמת היישוב היהודי בבניינו ובהגנתו ובמאמץ הלאומי הכולל להקמת המדינה.

מנהיגות נשית הייתה קיימת עוד מימי קדם, ואף בדורנו ניתן למצוא בכל תחומי החיים מנהיגות נשים במלוא עוצמתה.

לרגל ציון יום האישה הבינלאומי בחרנו לעסוק בדמותה של שרה אהרונסון שבשנה זו ימלאו מאה ועשרים שנה להולדתה.

שרה, אישה צעירה ואמיצה, הינה דוגמה לנשים שנאבקו למען המדינה, היא הייתה מראשי ניל"י, המחתרת העברית הראשונה, ופעלה למען הבריטים וכנגד הטורקים ששלטו בארץ ישראל במלחמת העולם הראשונה, במטרה לקדם את הקמתה של ריבונות יהודית עצמאית בארץ ישראל. חברי המחתרת האמינו ששלטון חדש במזרח התיכון, של בריטניה במקום תורכיה המושחתת, יסייע ליישוב היהודי בארץ להשיג מידה כלשהי של אוטונומיה.

שרה נולדה ופעלה בזכרון יעקב. היא זכתה לכינוי "שרה גיבורת ניל"י". שמה של תנועת ניל"י - נצח ישראל לא ישקר לקוח מן הפסוק: "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם" (שמואל א', טו', כט') והוא מבטא את נצחיותו של עם ישראל ושל מסורת ישראל.

בפעילות זו נעלה קווים לדמותה של שרה אהרונסון, שלחמה על עקרונותיה הלאומיים, החברתיים והאידיאולוגיים, ושילמה על כך בחייה, נדון בתרומתה ליישוב היהודי בארץ ישראל ובערכים שהנחו אותה ונבחן את מידת הרלוונטיות של ערכים אלו לימינו.

לרגל יום האישה הבינלאומי נדגיש את מקומן של הנשים במאבק להקמת מדינת ישראל ואת תרומתן המשמעותית לקידומו של החזון הציוני.

אני מקווה שפעילות זו תתרום להיכרות עם דמותה של שרה, ודמותן של נשים רבות אחרות חלוצות, חולמות ומגשימות.

בברכה,

יוסי לוי

מ"מ מנהל מינהל חברה ונוער

<http://noar.education.gov.il>

כתיבה: צפריה גרינברג, אורית חרמון, שרה רוטקופ-הרמתי, רויטל שוהם ■ עריכה: עמליה לואין
עריכה לשונית: אמנון ששון ■ הפקה: עמליה לואין, כרמלה אפטרק ■ עיצוב: סטודיו "שחר שושנה"

מהלך הפעילות

פתיחה

המנחה יפתח ויאמר: מדי שנה ב-8 במרץ מציינים את יום האישה הבינלאומי. יום זה, המוקדש לזכרן של נשים מכל העולם שנאבקו בעבר ובהווה למען שוויון זכויות, נותן לנו הזדמנות לציין את הישגיהן של נשים בנושאים חברתיים כלכליים ופוליטיים ואת תרומתן והשתלבותן בתחומים אלה.

השנה אנו מציינים מאה ועשרים שנה להולדתה של שרה אהרונסון. היא נולדה ב-1890 בזיכרון יעקב ונפטרה ב-1917, בהיותה בת 27 בלבד. היא הייתה מראשי נ"ל, המחתרת העברית הראשונה וזכתה לכינוי "שרה גיבורת נ"ל". מטרת המחתרת הייתה לקדם ולאפשר ריבונות יהודית עצמאית בארץ ישראל.

שלב א'

אישי במליאה

למנחה: הצג בחדר תערוכה של קטעי ספרות ושירה, תמונות, ציטוטים וכו' (ראה נספח), שבהם באים לידי ביטוי היבטים שונים בדמותה של שרה אהרונסון על רקע תקופתה (ניתן להוסיף או לגרוע קטעים שונים לפי שיקול דעתך).

בקש מכל משתתף לבחור קטע אחד מן התערוכה, שמדגיש היבט ייחודי בדמותה של שרה אהרונסון, ואילו הוא מתחבר במיוחד.

שלב ב' - קבוצתי

המשתתפים מתחלקים לקבוצות בנות 5-6 חברים. כל משתתף מציג בפני חברי הקבוצה את הקטע שבחר מתוך הגלריה ומנמק את בחירתו.

א. שאלות לדיון:

1. אילו היבטים בדמותה של שרה אהרונסון עלו מתוך הקטעים שבחרתם בגלריה?
2. מה היו מניעיה של שרה אהרונסון והערכים שהנחו אותה במעשיה?
3. מהי לדעתכם דמות מופת? האם לדעתכם שרה אהרונסון הינה "דמות מופת"? נמקו. היעזרו בקטעים שבחרתם.

(למנחה: היעזר בהגדרה הבאה:

דמות מופת - דמות המייצגת ערכים נעלים במעשיה ובפועלה (כגון: נתינה, חסד, מסירות, צדק חברתי), ומשמשת מודל לחיקוי.)

ב. קראו את הקטע הבא וענו על השאלות המצורפות.

סיפורה של "נילי" שזור בסיפורה של משפחת אהרונסון, ממיסדי זכרון יעקב (1882). באותה תקופה הייתה ארץ ישראל חלק מהאימפריה העות'מאנית אשר השליטה בארץ עריצות וטרור.

אהרון, הבן הבכור במשפחת אהרונסון, היה מדען אשר גילה את "אם החיטה", ופרסומו בעולם סייע לו להקים בעתלית את תחנת הניסיונות החקלאית הראשונה במזרח התיכון.

סגנו של אהרון בתחנת הניסיונות היה אבשלום פיינברג, צעיר מחדרה שהיה ידיד משפחת אהרונסון ומאורס לבתם הצעירה רבקה. אבשלום ואלכסנדר - אחיו של אהרון - השפיעו על אהרון להקים את נ"ל, מחתרת ריגול שפעלה לטובת האנגלים ונגד התורכים ששלטו בארץ באותה עת, ויחסם ליהודים שישבו כאן היה נורא. במסגרת פעילותם הגיע אבשלום למצרים, יצר קשר עם הבריטים וחזר באונייה בריטית לארץ. אחרי כן אחת לכמה זמן הייתה מגיעה לעתלית אנייה בריטית, מקבלת ידיעות על תנועות כוחות הצבא התורכי ונותנת הוראות איזה מידע יש לספק להם.

מטרותיה של נ"ל היו:

- * לסייע לבריטים בכיבוש הארץ מידי התורכים על ידי איסוף חומר מודיעיני.
- * לתמוך ביישוב היהודי בארץ ישראל שסבל בזמן המלחמה חרפת רעב ומחלות.
- * להביא לידיעת העולם את המתרחש בארץ ישראל.
- * לממש חזון הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל.

פעילות המחתרת:

באחת הפעמים, כשהאונייה הבריטית לא הגיעה לקבל את המידע מנילי, נותק הקשר בין אהרון לאנגלים, ואבשלום פיינברג החליט לחצות את המדבר מהארץ למצרים, כדי ליצור קשר עם הבריטים, ולקח איתו את יוסף לישנסקי. בדרכם למצרים נהרג אבשלום בידי בדווים. (מקום קבורתו התגלה ליד רפיח רק לאחר מלחמת ששת הימים ועצמותיו הועברו לקבורה בהלוויה ממלכתית).

לאחר זמן, הקשר בין אהרון והאנגלים חודש. שרה קיבלה את הפיקוד על הרשת בארץ. מחתרת נ"ל העבירה מידע רב חשיבות לבריטים - ידיעות וחומר מודיעיני רב על הצבא התורכי, תנועותיו, עבירות הדרכים, מקורות המים, מסלולי התקדמות ועוד.

בזכות אנשי נ"ל קטן מספר הנפגעים בקרב הצבא הבריטי במהלך כיבוש הארץ והוחש סיום המלחמה באזור כולו. קשריה של מחתרת נ"ל אפשרו העברת כספים ותרופות ליישוב היהודי, כדי שיוכל לשרוד ולהחזיק מעמד. נ"ל העבירה ידיעות עדכניות לעולם החופשי על המצב החמור של היישוב היהודי.

(באדיבות בית אהרונסון, מוזיאון נ"ל)

שאלה:

בעקבות פעילותה של שרה אהרונסון במחתרת נ"ל, מה הוסיף לכם מידע זה על תיאורה של שרה אהרונסון כדמות מופת?

* בחרו היבט אחד בדמותה של שרה אהרונסון המוסכם על כל חברי הקבוצה והתכוננו להסביר את בחירתכם במליאה. מומלץ ללוות את ההיבט בקטע מתוך הגלריה.

נספח:

"גלריית שרה אהרונסון על רקע תקופתה"

שרה אהרונסון - קורות חיים

למנחה: קורות חייה של שרה מופיעים במדור "זרקור על", יש לצלם אותם או לשלבם במבחר הקטעים אשר בגלריה.

שרה אהרונסון עומדת בחדרה. עליה לחכות ולראות אם מגיעה אונייה בריטית, אליה היא אמורה להעביר את המידע שאספה בתקופה האחרונה. עליה לאותת לאנייה מהו מיקומה. "... שרה אימצה את עיניה: בים העופרת המשחיר שלפניה נצנץ לפתע אור: נקודה זוהרת, מנצנצת, שכבתה מיד. 'הם שם' לחשה ... שרה הנמיכה שוב את הפתילה. פעמיים עשתה כן, פעם אחרי פעם, מעלה ומורידה את השלהבת במנורה כפי שהורה לה אהרן. 'אנחנו יוצאים לדרך', אותתה לעבר האונייה הנעה ללא קול ואור בים המשחיר. שתי נקודות אור נצנצו מעבר הים: 'נחכה לכם במקום הקבוע', רמזו האורות".

מתוך הספר שרה גיבורת נ"ל, מאת דבורה עומר, הוצאת שרברק.

השיד על שרה אהרונסון | יעקב שבתאי

ברחוב הראשי בין בתי מושבה היא נישאה לאיטה על כפיים, והארץ הייתה רחבה וקרובה אך קרובים עוד יותר השמיים... זה היה סוף הסתיו בזכרון יעקב סוף הסתיו, שרתי...

שלב ג' - במליאה

נציגי הקבוצות יציגו את בחירתם וינמקו אותה.

שאלות לדיון:

1. האם לדעתכם דמותה של שרה אהרונסון היא תלוית תקופה או תלוית אדם? אילו ערכים הנחו אותה? האם ערכים אלה רלוונטיים גם בימינו?
2. מי הן לדעתכם דמויות המופת בחיינו שלנו?
3. כיצד נקבעות בהיסטוריה דמויות מופת?
4. ב-8 במרץ מצוין יום האישה הבינלאומי. היום מוקדש לציין מאבקן של נשים בעבר ובהווה למען זכויות שוות ולתרומתן בתחומים רבים. מדוע לדעתכם נבחרה שרה אהרונסון כדמות שבה נעסוק ביום זה? מה הייתה תרומתה להיסטוריה של עם ישראל?
5. אילו נשים נוספות ראויות לציין ביום זה? תנו דוגמאות.
6. מה הייתה תרומתן של נשים אלו ואחרות, במאבק להקמת המדינה?
7. מה מתוך הערכים המאפיינים את דמותה של שרה אהרונסון יכולים לאמץ בני נוער?

"ונתנה תוקף"

שרה נפתלי ברכה מאירוביץ (אשרא). בדרכה ראפה
אין טאבליס הארמנים בארמנים, אוויה צא איוויה אלה
88 פל גייה.

"...זעקת הארמנים פילחה את אווני. בעיני ראיתי את
עינייהם והתפללתי כי אתעורר כדי שעיני לא תוסיפנה
לראות..."

אתם רוצחים, אתם חיות טורפות צמאי דם, אתם מוגי
לב, מנוולים. ואני לבדי, אשה חלשה, קמתי להגן על עמי
לבל תעשו בו כאשר עשיתם בארמנים...אני לבדי, בעצם
ידי חפתי לכם קבר..."

איחרתם את המועד! כבר לא תינצלו...לשווא עיניתם
אותי...לשווא תענו חפים מפשע...אתם אבודים...
הנה הגואלים באים...הצילתי את עמי, נקמתי את דם
הארמנים...וקללתי תרדוף אתכם עד סוף הדורות..."

מתוך "שרה שלהבת ניל" מאת אלכסנדר אהרונסון,
הוצאת ספרים קרני בע"מ, 2003, עמ' 88

שעותיה האחרונות של שרה

יום יום היו החיילים מובילים אותה אל בית ריבניקר שבו נמצא אז משרד אהרון, אחיה, ואשר בו קבע המפקד את מרכז
החקירה והעינויים. שם היו החיילים דשים את בשרה בפרגולים, לוחצים את אצבעותיה בין הדלת והמזוזה, צובטים את בשרה
במלקחיים ושמים ביצים רותחות תחת בית שחיה. כל עינויי התופת שהנהיגה האינוקוויזיציה במרתפיה האפלים קמו לתחייה
בפקודתו של הקצין עותומאן. מי הם עוזריך? היה עותומאן צורח באוניה בלי הרף. כמעט תמיד השיבה לו בשתיקת בוז, כאילו
אין איש לפניו, אך לפעמים חסה עליו וכיבדה אותו בתשובה: אין עוזרים לי, רק אני, רק אנכי הכינתי לכם את האבדון כי
שנאתכם, כי בזתי לכם, הנקלים והנרפים, כל אשר תענו בלעדי – דם נקיים הוא. איש בלעדי לא עשה כלום, לא ידע דבר. וממני
את הנשמה תוציאו אבל לא את הדברים. תפסו את הרוח בשרה.

ושוב הכו ושוב הגבירו את העינויים. הגידי את האמת, ואם לאו מוות לך! המוות? בוז לכם ולמוות, יש מי שינקום את נקמתי.
את ממשלת הזדון לא תצילו. הגיע סופה! הקצין המנצח על העבודה רתח בזעם לשמע הדברים הנוראים ולמראה הקדושה
והגיבורה...הוסיף להגביר את עינויה וציווה להניח את הפרגול ולצבט את בשרה במלקחיים. ענוני, הכוני, ככל אשר תאוה
נפשכם, לשווא... סבורים אתם כי הואיל ואשה אני, אהיה חלשה ברוחי ואפיל תחנונים לפניכם... לא היו לי כל שותפים
בפעולותי, אני לבדי עשיתי את העבודה...עשיתי את אשר עשיתי מכיוון שבעיני ראיתי כיצד כינסתם מחנה של ארמנים מחוסרי
מגן בין פסי ברזל ושלחתם עליהם את גלגלי הרכבת! ארבעה ימים הסתערו עליה כל עינויי האינוקוויזיציה...ובשרה כבר השחיר
מרוח מכות ופצעים. בטרם יגליד הפצע האחד ותיכף נוסף עליו שני ושלישי. ואף זעקת לב לא השמיעה. ביום החמישי לעינויים
סוף סוף הצליחה עבודת השטן. לא להוציא מילים מפיה. את רוחה לא שבר ולא הכניע, רק את כוח ההתנגדות של גופה. ביממה
האחרונה התחלפו משמרות המכים והמענים בכל שעותיו...

(במלאות שלושים שנה למותה של שרה אהרונסון, מתוך עולם האשה, 16.10.47) באדיבות בית אהרונסון, מוזיאון ניל"י

מתוך שיחה של שרה עם אחיה אהרון:

...האנגלים מאמינים כי יריב של ממש ניצב לפניהם, על כן אינם פולשים לכאן. יש לספק להם ידיעות על מצב הצבא, על ריכוזיו,
על הרוח השוררת בו. איך תעשה זאת? עדיין לא הבינה שרה, יש לנו שליחים. הם יצאו בדרכונים מזויפים למצרים, למפקדה
האנגלית. כבר קשרנו קשרים ראשונים... ואנו כאן אוספים ידיעות ומעבירים אותן לאנגלים.

ריגול? רטט גופה של שרה, כן, ריגול. אמר אהרון, אך לא לשם כסף או תהילה אלא כדי להציל את הארץ מן התורכים ולפני
שנאחר את המועד... "יש לנו רשת של מודיעים", ענה צבי, "כעשרים איש מונה קבוצתנו. מהם קצינים גבוהים בצבא התורכי,
רופא, מהנדס, אנשים בעלי קשרים... תחנת הניסיונות בעתלית, שם מפקדת הפעולה. אנחנו מרכזים שם את כל החומר ופעם
בחדש מגיעה בלילה אנייה אנגלית. אנו מחכים על החוף ומוסרים את כל הידיעות שאספנו". "כל המוכן להצטרף- שערי ניל"י
פתוחים לפניו", אמר אהרון.

"ניל"י? שאלה שרה בתמיחה. "זהו שם הקבוצה שלנו", הסביר לה צבי. "אלה הם ראשי התיבות של נצח ישראל לא ישקר".

מתוך הספר "שרה גיבורת ניל"י", מאת דבורה עומר, הוצאת שרברק.

מכתב שמוסרת שרה מבעד חלון הכלא:

288 "אל מאבשלוס" מסופר על שרה אהרונסון, כשהיא
כאבת מכבד, בהיותה בכלא הארמני בצ'כין יעקב.
במכתב היא מתארת את מצבה הנפשי והפיסי. את המכתב
היא מעבירה לאבן, יור קטן העומד מתחת לארון גדי
הכלא. את המכתב הוא יעביר לאביו, דוד שטרנברג. וזה
יעביר לאחיה, אהרון.

שרתי כותבת. הוראות היא כותבת בכתב יד קטן. במהירות,
שכבר דופק החייל על הדלת... היא מוסרת בידי אבנר את
הפתקה להעבירה אל דוד שטרנברג:

"פשוט מסור עלינו. אנחנו במצב רע מאוד, אני עוד יותר
מכולם, כי כל האשמה מוטלת עלי. אני קיבלתי מכות רצח
ואסרוני בחבלים. זכור אתה לספר את כל צרותינו לאלה
שיבואו אחרינו. אני לא מאמינה שנחיה עוד אחרי שמסור
והגידו בוודאי את כל האמת. הלא סוף סוף מקרוב תהיינה
ידיעות מי ומי ניצח, ואת אחי תתראה, תספר להם את
עינויינו, ומסור להם ששרה ביקשה שמכל טיפת דם שלה
ינקמו כיאות, הן נקמה ביהודינו ובפרט בממשלה שאנו כאן
גרים. לא לרחם כמו שלא ריחמו עלינו. האמן לי שאין לי
כבר כוח לסבול וטוב היה לי יותר להמית את עצמי מאשר
עוד להיענות על ידיהם המגועלים. הם אומרים שישלחוני
לדמשק, שם בוודאי יתלו אותי. אני אסתדר שיהיה איתי איזה
נשק קטן או סם. אני לא רוצה שהם יתעללו בגופי. צרותי עוד
יותר גדולות מפני שאני רואה את אבי סובל חינוס. מיילא,
יבוא יום ויתחשבו, אם לא אנחנו, זכרו אתם, כגיבורים
הומתנו ולא הודינו..."

מתוך "אות מאבשלוס" מאת נאווה מקמל-עתיר,
הוצאת ידיעות אחרונות, 2009, עמ' 500.

...ארבעה ימים עינו התורכים את שרה. עינויים נוראים עברו עליה... אך היא עמדה בהם בגבורה. לא סיפרה מאומה.
לא זעקה ולא ביקשה רחמים. מדי פעם הייתה זוקפת את ראשה ואוררת את מעניה, מטיחה בהם מילים קשות, עולבת ופוגעת
בהם.

והם רק הגבירו את מכותיהם. ביום החמישי נשברה שרה. שוב לא
יכלה לשאת את הכאבים הנוראים בדממה. כל מכה הכתה על פצע
כאוב בגופה. כל כווייה שרפה את הבועות של כוויות יום אתמול.
רוחה נשברה והיא החלה זועקת מעוצמת כאביה. צעקות נוראות
היו אלה. הן עלו כל היום בזכרון יעקב ופילחו את דממת המושבה
המיוסרת. בחלחלה הקשיבו האנשים לזעקות הבוקעות מן הבית
שבראש הגבעה.

"מה לעשות? איך אפשר לעזור? שרה המסכנה", נאנחו האנשים.
"איש לא ביקש ממנה כי תעסוק בריגול, היא עצמה הכניסה את
צווארה לעניבת התלייה", אמר מישוה. "מתמיד אהבה לשחק
בגבורה".

אך גם כאשר נשבר גופה מן המכות, לא נשברה רוחה. היא לא גילתה
דבר.

מתוך הספר "שרה גיבורת ניל"י", מאת דבורה עומר, הוצאת שרברק.

"יוס יבוא ויגדורנו הנער העברי בארץ ובפיו טעם מר... והאלוף ילך צמא ולא למים, ויעב ולא למים, ומפגש יפגש את האלה הגויה... אז אלוי יגלה אגד אשר בידיים
העזים יזיש את מציאת שרה, את סיפור האנשים הפשוטים אשר אהבו את ארצם בכל דאגת הגם והעזים... את סיפור הפלאים של קומץ הגיבורים אשר השם
הגדול אשמו אתם והפיל בידם את כל הצבא הגרמני... את דברי ימי סבלם, את כל ההשמדה וההרס אשר שפכו עליהם כל אלה אשר בעדם ילחמו והקריבו גייהם... יבוא
אלה אשר ישמחו את דברי ימי ניל"י..."

ושמור הקהל מסביב לקברה של שרה וזכה יבכה מתוך כאב וגאווה. ומתוך שאיפה ומקווה... ואז גיביר להם שרה מקברה, דברי אור ויו... אלהב את ארצם כאשר
היא אהבה, אלהב את כל השכנים בארץ כאשר היא אהבה, אבטח בה', אמינת בפשטות ולחמ בקדושה... הקבר הפשוט אלא מצבה ואלא מציא, יפוי בלבול הקהל נוח עוצ
וקדושה ומים גדישים יגלילו בארץ... מים של שום, מים של אהבה."

קטע ממכתבו של אלכסנדר אהרונסון (אחיה של שרה אהרונסון) מכ"ח באדר ב' ה'תרצ"ב (1932) ליצחק הלפרין, חברו מנוער ומניל"י. באדיבות בית אהרונסון, מוזיאון ניל"י

שרה אהרונסון - מט"ח

<http://lib.cet.ac.il/Pages/item.asp?item=7778>

שרה אהרונסון - ויקיפדיה

http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A9%D7%A8%D7%94_%D7%90%D7%94%D7%A8%D7%A0%D7%A1%D7%95%D7%9F

שרה גיבורת ניל"י מאת דבורה עומר

<http://ofek.cet.ac.il/units/he/lashon/knafaim/Showknafaim.aspx?InnerFrameUrlForPermaLink=http://knafaim.cet.ac.il/pages/item.asp?id=39&item=9&sort=0&str1=%F9%F8%E4+%F0%E9%EC%E9&find=1&ex=0&author=&title=&doc=1&pic=1&sites=1&all=0&st=1&db=3>

בית אהרונסון - מוזיאון ניל"י

<http://www.archives.mod.gov.il>

ניל"י - מט"ח

<http://lib.cet.ac.il/Pages/item.asp?item=13937&kwd=2428>

ניל"י - ויקיפדיה

<http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A0%D7%99%D7%9C%22%D7%99>

מהלך:

1. המנחה יציג על קירות החדר את אוסף הקטעים.
2. כל משתתף יסתובב בחדר, יעיין בקטעים ויבחר את הקטע המוצא חן בעיניו ביותר/ המתאים ביותר לדעתו לנושא/ המבהיר את המושג בדרך הטובה ביותר.
3. המשתתפים יחולקו לקבוצות.
4. כל משתתף יציג בפני חבריו לקבוצה את הקטע שבחר ויסביר את בחירתו.
5. חברי הקבוצה יסכימו על מכנה משותף / תוצר משותף המאחד את כל ההיבטים העולים מתוך הקטעים שבחרו.
6. חברי הקבוצה יציגו במליאה את התוצר הקבוצתי תוך הדגשת הפן הייחודי של קבוצתם.

יתרונות המתודה:

- מאפשרת דיון במושג מנקודות ראייה שונות ומגוונות.
- יש בה מגוון אמצעים יצירתיים - שיר, סיפור, צילום, ציור וכו'.

בדיון בסוגיות חברתיות, בבירור מושגים ונושאים מורכבים, עשויה להיות תרומה ניכרת להפגשת בני הנוער עם מגוון תכנים מז'אנרים שונים. מפגש זה מעשיר את עולמם ויכול לסייע בהעמקת הדיון. חשוב שהמנחה ישתמש באמצעים מגוונים כדי לחשוף בפני המשתתפים גלריה של דעות, השקפות, אמירות, נקודות מבט והתייחסויות שונות. ה"גלריה" כוללת תצוגה של מגוון חומרים המשקפים היבטים של אותו נושא באמצעות היגדים, שירים, סיפורים, תמונות, קריקטורות, מובאות ועוד. החומרים מוצגים כתערוכה המאפשרת למשתתפים לראות את הנושא מהיבטים רגשיים וקוגניטיביים, ולהתחבר אליו מנקודות מוצא שונות.

מטרות:

- להפגיש את המשתתפים עם מושג, נושא, סוגיה חברתית באמצעות מגוון התייחסויות.
- לברר את המאפיינים, הביטויים והמשמעויות היישוביות של הנושאים והסוגיות.

עזרים:

קטעי סיפורים, היגדים, אמירות, צילומים, ציורים ושירים המתייחסים לנושא שעוסקים בו.

זרקור על...

שרה אהרונסון - תקופתה, חייה ופעילותה בניל"י

עם שובה לזכרון יעקב בנובמבר 1915 הצטרפה שרה למחתרת ניל"י. מסוף שנת 1916 ועד תפיסתה ומותה באוקטובר 1917 היא תיאמה ולמעשה ניהלה את פעילות המחתרת בארץ ישראל ואיזור לבנון, וטיפלה בכארגונים סוכנים של ניל"י, בתומכים ובמודיעים של המחתרת וכן בעניינים הפיננסיים. היא פענחה וסיננה מידע, הצפינה ושלחה מידע למודיעין הבריטי בקהיר, ויצרה תקשורת עם ספינת המלחמה הבריטית "מנאגה". בנוסף היא יצרה קשרים עם הרשויות התורכיות, ועם הנהגת היישוב שלא גילתה אהדה למחתרת.

אמנם המקורות בעברית מציגים את מנהיגותה של שרה אהרונסון כמשפחתית, כלומר, כאחותו של אהרון אהרונסון הכריזמטי, אבל המקורות של המודיעין התורכי והבריטי לא התייחסו אליה כאל נציגתו ועוזרתו של גבר חזק, אלא כאל מנהיגה בזכות עצמה. היא הייתה היחידה מהנהגה של ניל"י שנשארה בארץ.

בספטמבר 1917, בזמן שאהרון אהרונסון ניהל את פעילותו ממצרים, נתפסה יונת דואר של ניל"י על ידי התורכים, וכך נודע להם דבר קיומה של רשת הריגול היהודית. באותה תקופה יצאו אבשלום פיינברג ויוסף ליסנסקי דרך המדבר למצרים כדי לפגוש שם את הבריטים. בשטח ההפקר שבין התורכים לבריטים במדבר, נתקלו השניים במארב של בדווים. פיינברג נהרג וליסנסקי ניצל והגיע למצרים. כשנודע דבר מותו של אבשלום פיינברג לקרובו, נעמן בלקינד, יצא זה למדבר כדי לבדוק מה קרה. בלקינד, שטען כי ליסנסקי עצמו היה זה שרצח את קרובו כדי לקבל את הנהגת ניל"י, נפל לידי השלטונות התורכיים ואלה הוציאו ממנו בעורמה את שמות חברי המחתרת.

שרה סירבה להישמע לעצת המודיעין הבריטי לצאת מארץ ישראל דרך הים ולהציל את עצמה, גם לאחר שהתורכים גילו את פעילות הרשת. היא נאסרה ב-1 באוקטובר 1917 יחד עם רוב חברי ניל"י. למרות חקירות ועינויים קשים היא לא מסרה כל מידע לתורכים. כאשר נודע לה שהיא עומדת להישלח למשק, חששה שלא תעמוד בעינויים ותישבר וירתה בעצמה באקדח שהוחבא בחדר הרחצה של בית הוריה. היא גוססה במשך שלושה ימים ומתה בבוקר של ה-9 באוקטובר 1917. היא הובאה לקבורה בזכרון יעקב.

מקורות:

Billy Melman. Sarah Aaronsohn, Jewish Women Encyclopedia

<http://jwa.org/encyclopedia/article/aaronsohn-sarah>

שרה אהרונסון - מט"ח

<http://lib.cet.ac.il/Pages/item.asp?item=7778>

שרה אהרונסון נולדה ב-י"ד בטבת תר"ן, 8.1.1890, במושבה זכרון יעקב, החמישית מבין ששת ילדיהם של מלכה ואפרים-פישל. אביה, סוחר תבואה אמיד, הושפע מחובבי ציון והצטרף לקבוצה הראשונה של מתיישבים שיצאו מגאלץ ברומניה ב-1882 והקימו את זכרון יעקב. משפחת אהרונסון הייתה לאחת המשפחות המובילות במושבה, בעיקר הודות לאהרון אהרונסון (1876-1917), אחיה הבכור של שרה, שהיה אגרונום ובוטנאי בעל שם עולמי. שרה ואחיה גילמו באישיותם את בני הדור השני של העלייה הראשונה (1881-1904), ילידי הארץ, דוברי עברית, שראו בעצמם אליטה עברית חדשה. הם הקימו ארגוני נוער, שמטרתם להחיות את העברית ואת התרבות הלאומית, וכן ארגונים חשאיים, מעין צבאיים, שאמורים היו להגן על הרכוש והכבוד היהודי, דוגמת "הגדעונים" שהוקם ב-1913 בזכרון על ידי אלכסנדר (1888-1948), אחיה של שרה.

אליטה זו פיתחה תפיסת עולם של אקטיביזם לאומי. הרשת החברתית שלהם נשענה בעיקר על קשרים משפחתיים וחברתיים. חבריה של שרה אהרונסון בילדותה ונעוריה היו אחיה ובמיוחד אהרון, אבשלום פיינברג ואחותו צילה מחדרה והאחים איתן ונעמן בלקינד מראשון לציון.

שרה אמנם לא השלימה את השכלתה הפורמלית, אך היא למדה שפות והייתה בקיאה בעברית, יידיש, תורכית, צרפתית, וגם ערבית ואנגלית. היא גם למדה אגרונומיה ובוטניקה, וליוותה את אהרון במסעותיו בארץ לאיסוף צמחים, מינרלים ואדמה. היא סייעה לו בקיטולוג ובניסיונות שערך בחווה החקלאית שהקים בעתלית ליד זכרון יעקב. היא גם הייתה רוכבת סוסים מיומנת וידעה להשתמש ברובה. המסעות בארץ פיתחו את חוש הטריטוריאליזם שלה ואת הזהות הלאומית האקטיביסטית שלה. ב-1914 נישאה שרה לסוחר יהודי בולגרי אמיד - חיים אברהם, שהיה מבוגר ממנה, ועברה להתגורר עמו באיסטנבול. הנישואים לא החזיקו מעמד ושרה שבה לזכרון יעקב כעבור זמן לא רב.

עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה ב-1914, הצטרפה תורכיה למדינות הציר - גרמניה ואוסטריה, שהכריזו מלחמה על בעלות הברית בראשות אנגליה. המלחמה דירבנה את משפחת אהרונסון והחוג שסבב אותם לפעול בכיוון שיביא תועלת ליישוב בארץ, על ידי סיוע לאנגלים לסלק את התורכים מן הארץ. הם האמינו ששלטון חדש במזרח התיכון, של בריטניה במקום תורכיה המושחתת, יסייע ליישוב היהודי בארץ להשיג מידה כלשהי של אוטונומיה. ב-1915 החליטו אהרון אהרונסון ואבשלום פיינברג להקים רשת ריגול בשם ניל"י ("נצח ישראל לא ישקר", שמואל א' ט"ו, 29), שהייתה לרשת הריגול הפרו-בריטית הגדולה ביותר במזרח התיכון.

